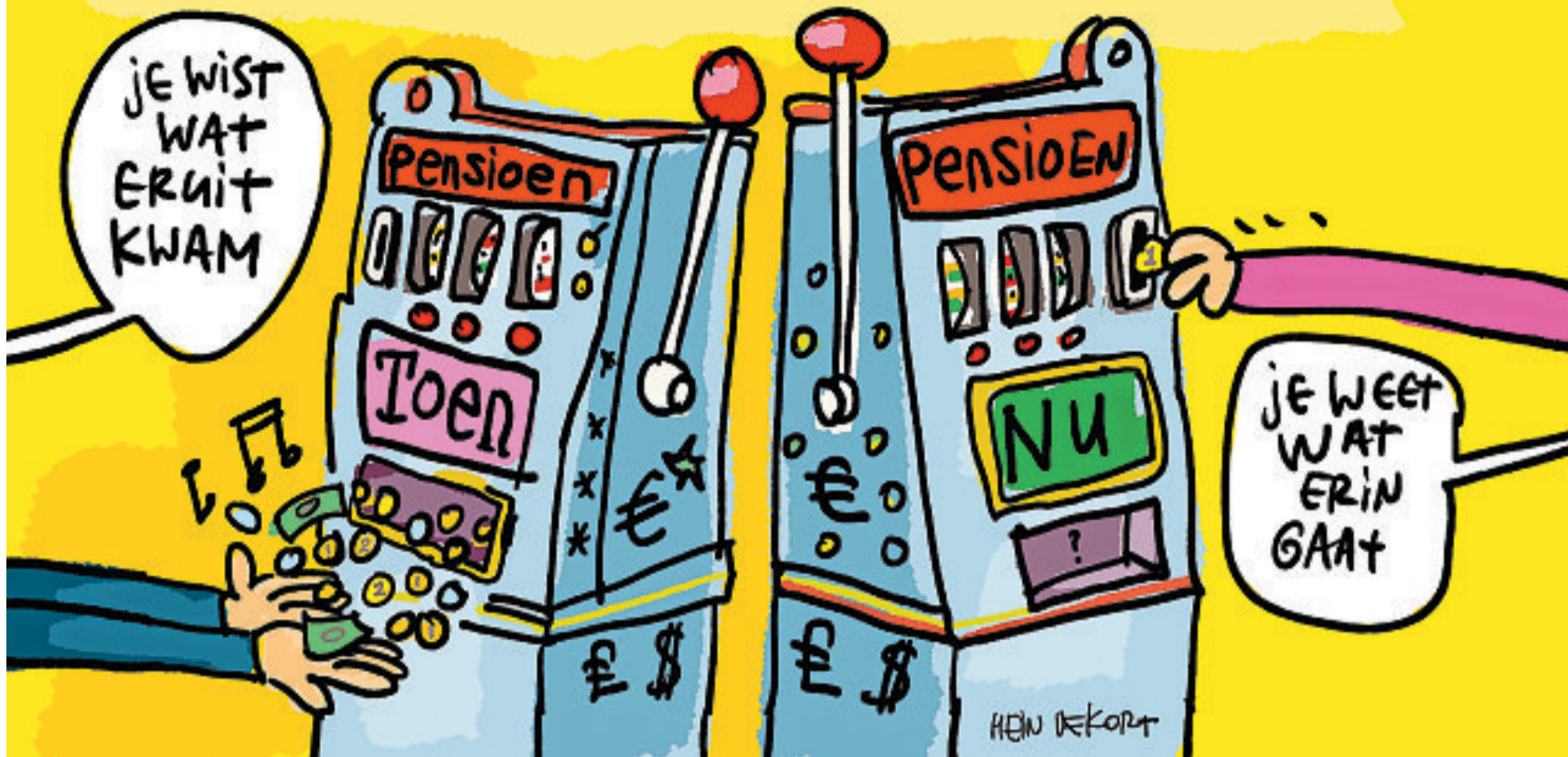


KORTOM... HET GROTE VERSCHIL:



ILLUSTRATIE: HEIN DE KORT VOOR HET FINANCIËLE DAGBLAD

PENSIOENEN

In het nieuwe pensioencontract zit nog wel het venijn van de doorsneesystematiek



Fieke van der Lecq is onder andere hoogleraar Pensioenmarkten aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. Reageer via expert@fd.nl.



Indelijk is het zover: er is akkoord over de uitwerking van het pensioenakkoord. De afgelopen dagen is er al veel over geschreven en uitgelegd. Daarbij komt vaak het begrip doorsneesystematiek aan de orde. Die systematiek bestaat uit de doorsneepremie en de doorsnee-opbouw.

Daarmee wordt bedoeld dat de premie en de opbouw leeftijdsonafhankelijk zijn. Jong en oud betalen hetzelfde percentage van hun pensioengevend salaris aan premie en krijgen een zelfde percentage aan pensioenopbouw. Daar wringt iets, want premie van jongeren kan decennia langer renderen dan die van ouderen. Door iedereen dezelfde opbouw te geven, vindt er een subsidie van jong naar oud plaats.

Al in 2016 liet toenmalig staatssecretaris Jetta Klijnsma in haar hoofdlijnennotitie weten dat ze de doorsnee-opbouw wilde vervangen door een degressieve opbouw. Daarbij ontvangen jongeren meer pensioenopbouw voor hun ingelegde premie dan ouderen. Dan wordt het voor ouderen minder aantrekkelijk om langer door te werken. Bovendien moet er bij een overgang een oplossing komen voor de middengeneraties, die behoorlijk veel achterlopen met hun opbouw en dat

nu niet meer gaan inhalen.

Het recente pensioenakkoord zegt dat deze leeftijdsgroep adequaat zal worden gecompenseerd. Dit lijkt voor de meeste pensioenfondsen mogelijk te zijn, bijvoorbeeld doordat de overgang naar degressieve opbouw voor de jongste generaties tot meer pensioen zal leiden dan nu. Daarvan kan iets worden afgehaald en dit kan worden ingezet ter compensatie van de verliezende middengeneraties.

De doorsneepremie is de andere helft van de doorsneesystematiek. Deze wordt niet afgeschaft, maar juist opgelegd in de nieuwe pensioenregeling. Dat geeft een probleem voor de regelingen die nu een progressieve premie hebben. Daar betalen jongeren minder premie en ouderen meer, voor dezelfde pensioenopbouw. Ook dat is een logische benadering, net als de degressieve opbouw.

In regelingen met zo'n oplopende premiestaffel gaat helaas geen ruimte ontstaan bij de overgang naar een doorsneepremie. Hier heeft elke generatie betaald wat nodig was voor hun eigen opbouw. De overgang kan worden gemaakt door jongeren meer premie te laten betalen, maar dan is er nog geen geld om ouderen te compenseren. Aangezien deze premiestaffels vooral in pensioenregelingen van verzekeraars worden gebruikt, hebben de verzekeraars alarm geslagen. De onder-

De doorsneepremie opleggen blijkt lastiger dan de doorsnee-opbouw afschaffen

handelaars hebben gekozen voor uitfasering, waarbij nieuwe werknemers naar een doorsneepremie gaan en de huidige werknemers met de oplopende premiestaffel verdergaan. Dit leidt tot hoge administratieve kosten. Ook kan het voor oudere werknemers een hard gelag zijn als zij van baan wisselen en als 'nieuwe werknemer' ineens moeten overgaan naar de nieuwe regeling. Weliswaar wordt hun premie dan lager, maar hun opbouw ook. Ondertussen worden jongere werknemers duurder vanwege de hogere premie, die grotendeels door werkgevers wordt betaald.

SOLIDARITEITSRESERVE

De afschaffing van de doorsnee-opbouw en het opleggen van de doorsneepremie brengen dus twee verschillende overgangsvraagstukken met zich mee. Deze gedeeltelijke afschaffing van de doorsneesystematiek is overigens niet de essentie van de nieuwe pensioenregeling die er nu gaat komen.

Die essentie is dat er in de nieuwe regeling geen toezegging meer is van een pensioenuitkering als percentage van het gemiddeld verdiende salaris. Het was te moeilijk geworden om die toezegging na te komen en de arbeidsmarkt mobiliteit vroeg ook om een andere aanpak.

Daarom is de nieuwe regeling gebaseerd op de ingelegde premie, zonder toezeggingen over de uitkering die wordt opgebouwd. Deze premie wordt collectief belegd, althans het grootste deel ervan. Een klein deel kan worden overgeheveld naar de collectieve solidariteitsreserve, om als een soort buffer te kunnen worden gebruikt als de beleggingsrendementen tegenvallen.

Over het inzetten van deze buffer moeten nog spelregels worden gemaakt. Ook het opbouwen ervan is nog een uitdaging. Hiervoor zou maximaal tien procent van de pensioenpremie mogen worden gebruikt en maximaal tien procent van het overrendement op beleggingen.

Dat laatste lijkt op de Verkenning 'Persoonlijk pensioenvermogen met collectieve risicodeling' van de Sociaal-Economische Raad uit mei 2016, waarin een prototype van de nieuwe pensioenregeling werd gepresenteerd. Ook daarin werd voorzien in een buffer voor slechte tijden, die zou worden gevuld uit de hoogste rendementen. Die buffer zou een maximum kennen: 'genoeg is genoeg'. Ook werd duidelijk gesteld dat de buffer niet negatief kan worden: 'op is op'. Anders zou er immers een rekening worden doorgeschoven naar de jongere generaties en toekomstige deelnemers.

Nog niet duidelijk is hoe nu de spelregels voor de collectieve solidariteitsreserve gaan werken. Voorlopig is de kans klein dat deze reserve snel gaat groeien, want er wordt nu geen hoog rendement gemaakt en de premies zijn hard nodig om de persoonlijke pensioenaanspraken op peil te krijgen. Veel pensioenfondsen zijn immers momenteel in onderdekking. De omschakeling van toegezegde uitkeringen naar persoonlijke vermogens en de verwachte uitkeringen die daarbij horen, zal dan ook vaak tot teleurstelling leiden. Daar komen de overgangsvraagstukken van de doorsneesystematiek bij en het meebewegen met de beleggingsrendementen.

Er zijn dus nog wat zaken te regelen, maar de weg naar een houdbaar stelsel is nu wel ingeslagen. Dat is knap werk van minister Wouter Koolmees.